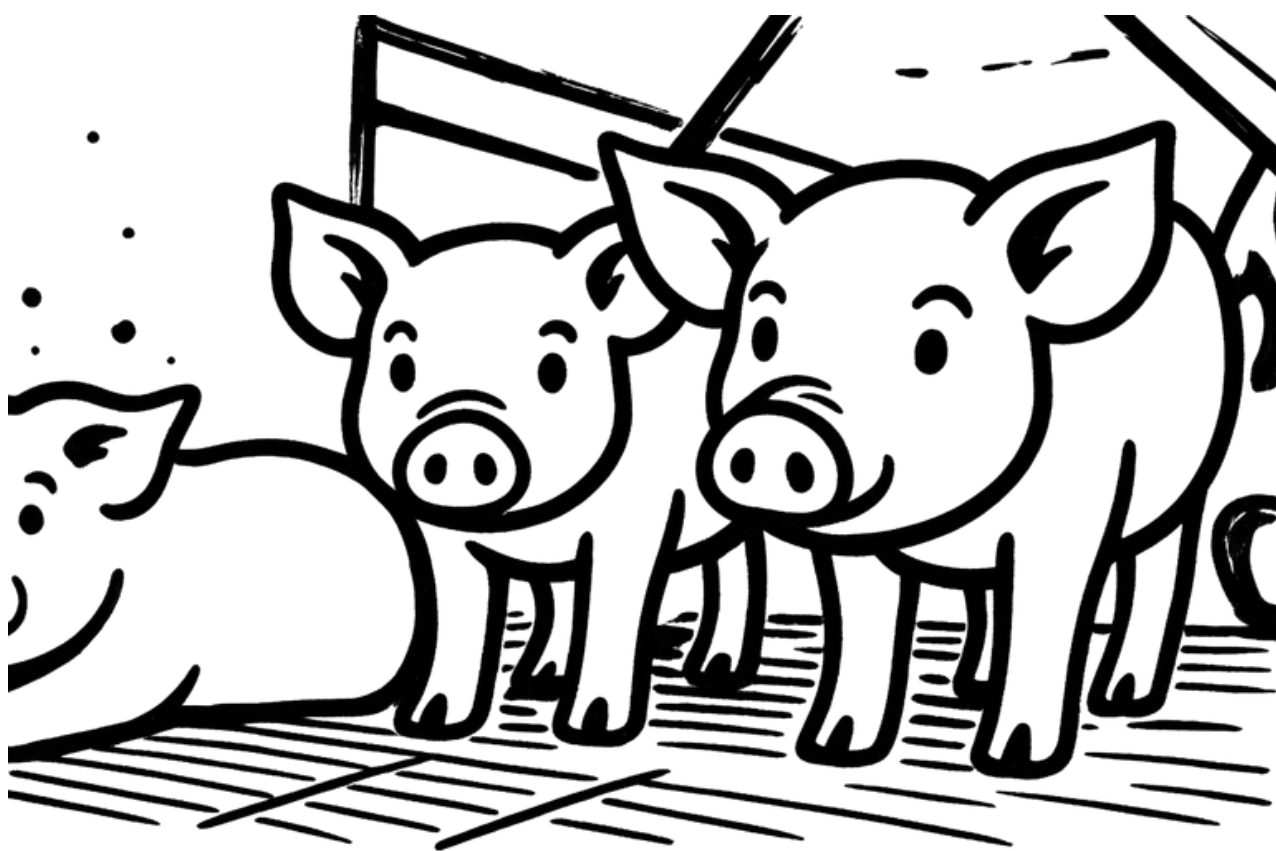

Preživetvena sposobnost pujskov

4 PREŽIVETVENA SPOSOBNOST PUJSKOV NA DRUŽINSKIH KMETIJAH

Velikost gnezda, izgube in preživetje pujskov

Velikost gnezda presojamo s številom pujskov ob rojstvu in odstavitvi. Pričakujemo, da rejci preštejejo živorojene in mrtvorojene pujske v gnezdu. Podatke naj bi zapisali na dan poroda ali najkasneje v 24 urah po prasitvi. Ob odstavitvi se zabeležijo pujski, ki se jih preseli v vzrejališče. Kadar pujski ostanejo pri mačehi, se jih bo zabeležilo pri mačehi kot drugo odstavev. Za presojo velikosti gnezda je rejcem zaupano beleženje podatkov, ki je ključnega pomena pri odkrivanju šibkih točk v prireji.

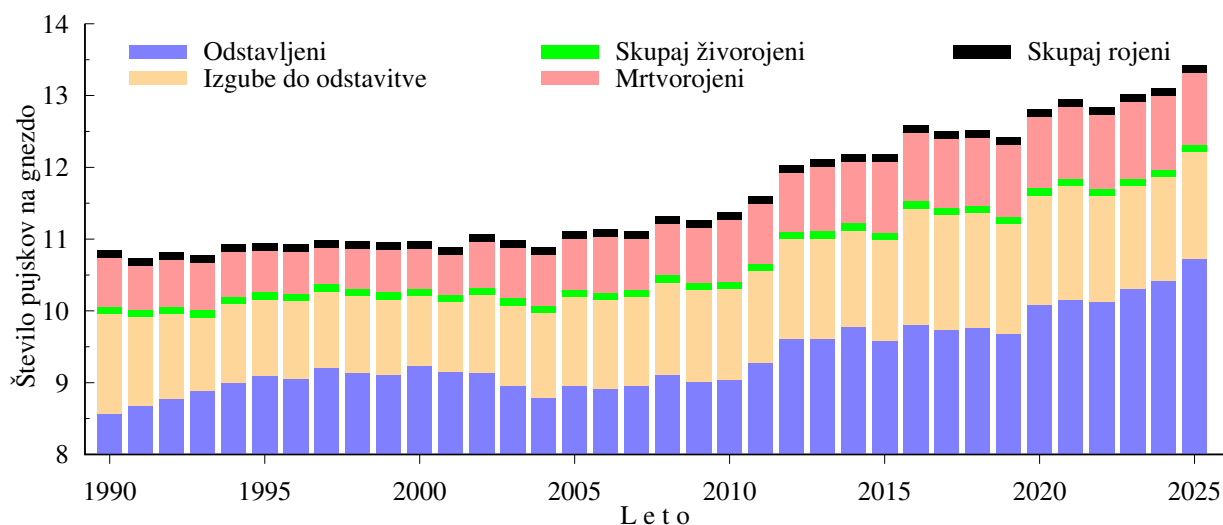

Slika 32: Mrtvi pujski v gnezdu niso mrtvorojeni

Mrtvorojeni pujski so tisti, ki se rodijo mrtvi. Kadar so pujski normalno razviti, so poginili med samo prasitvijo. K mrtvorojenim pujskom prištejemo tudi mumificirane oz. črne pujske, ki predstavljajo izgube plodov od 30. dneva brejosti naprej, ko se plodovi ne resorbirajo več. Z velikostjo črnega pujska se da določiti faza brejosti, v kateri je prišlo do izgub in s tem tudi do morebitnega vzroka. Analiza (Lovšin, 2008) na opazovani farmi je uvrstila med najpogostejše vzroke izgub ob prasitvi nerazvite pujske in dolgo trajajoče prasitve, kar vodi v povečano število mrtvorojenih pujskov v gnezdu. Rejec pogosto vse mrtve pujske, ki jih najde pri svinji ob prvem obisku prasilišča, uvrsti kot mrtvorojene. Vendar temu ni vedno tako. Na sliki 32 ležita dva mrtva pujska v ogrevanem gnezdu. Do tja nista prišla sama, če sta bila mrtvorojena, prav zagotovo pa jih tja ne bi položil rejec, če nista bila več živa. Tako lahko lega in izgled pomagata določiti čas smrti. Da se prepričamo, ali so pujski res mrtvorojeni, lahko uporabimo preizkus z vedrom. Pljučka mrtvorojenih pujskov hitro potonejo, medtem ko so pljučka živorojenih pujskov napolnjena z zrakom, so lažja in plavajo na vodi oz. se počasi potapljajo. Ločitev mrtvorojenih pujskov od živorojenih pujskov, ki so poginili po prasitvi, je zelo pomembno pri izračunu plemenskih vrednosti. Netočni podatki znatno zmanjšajo genetski napredek v celotni populaciji. Hkrati pa smo tudi manj učinkoviti pri odkrivanju vzrokov in odpravljanju težav. Pričakovan delež mrtvorojenih v gnezdu je okrog 5 %, kritično mejo pri mladica dosežemo pri 7 % in pri starih svinjah pri 8 % mrtvorojenih pujskov (Kovač in sod., 2023).

Med izgubljenimi pujskimi se štejejo vsi poginjeni ali izločeni pujski od rojstva do odstavitve. Vzroki za pogin pujskov med prasitvijo se razlikujejo od tistih v sesni dobi (Lovšin, 2008, Muns in sod., 2016). Same izgube v sesnem obdobju predstavljajo razliko med odstavljenimi in živorojenimi pujski v gnezdu. V kolikor pujske predstavljamo in tega ne zabeležimo, ima lahko posamezna svinja večje izgube, če smo ji pujske odvzeli. Svinja, kateri smo dodali pujske, pa ima posledično manjše, lahko celo negativne izgube. Pujski so v prvih dneh najbolj podvrženi poganju in poškodbam. V literaturi zasledimo, da si v uspešnih rejah postavljajo visok cilj, da naj ne bi bilo več kot 8 % izgub sesnih pujskov. Cilj pri izgubah je potrebno prilagoditi velikosti gnezda. Izgube pujskov so kritične, ko presegajo 15 %. Na slovenski farmi, kjer so pred leti

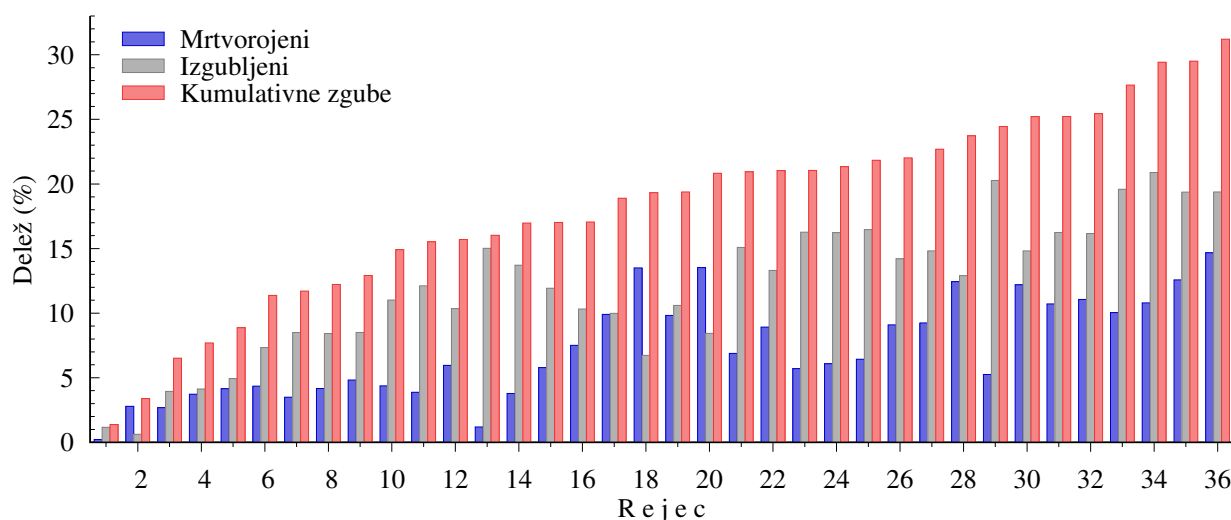
spremljali izgube pujskov pri 439 prasitvah, je bilo rojenih 11,33 pujska v gnezdu, in 14,3 % izgubljenih pujskov (Lovšin, 2008). Koketsu in sod. (2021) za leto 2016 v španskih rejah navajajo 13,1 % izgub.

Slika 33: Število rojenih, živorojenih in odstavljenih pujskov na kmetijah po letih

Običajno obravnavamo ločeno delež mrtvorjenih pujskov in delež izgub sesnih pujskov. Tokrat pa smo število mrtvorjenih pujskov in izgubljenih sesnih pujskov tudi sešteli in izračunali kumulativne izgube od rojstva do odstavitve.

Število rojenih, živorojenih in odstavljenih pujskov (slika 33) se v rejah v kontroli prireje z leti povečuje, prav tako se povečuje tudi število mrtvorjenih pujskov (rdeči pas) in izgubljenih pujskov (rumeni pas). V letu 2025 je bilo na kmetijah v povprečju 12,22 živorojenega pujska in en mrtvorjen pujskec na gnezdo. Delež mrtvorjenih je znašal 7,56 % in povprečne izgube so v času laktacije znašale 12,38 %. Tako so rejci odstavili 10,72 pujska na gnezdo. Več izgub (med 50 do 80 % vseh izgub) sesnih pujskov je v prvem tednu po prasniti, najbolj kritičnih je prvih 72 ur. Pri rutinskem spremljanju prireje ne beležimo časa in vzrokov izgub, zato nimamo podrobnejšega vpogleda v izgube. Po letu 2004 so se izgube pri nas povečale zaradi poslabšanega zdravstvenega statusa, predvsem zaradi pojava PRRS ali drugih virusnih obolenj v posameznih rejah. Vzrok je lahko tudi v zaostajanju pri sprejemanju potrebnih ukrepov pri oskrbi bolj plodnih svinj z večjimi gnezdi.

Slika 34: Delež mrtvorjenih in izgubljenih pujskov ter kumulativne izgube

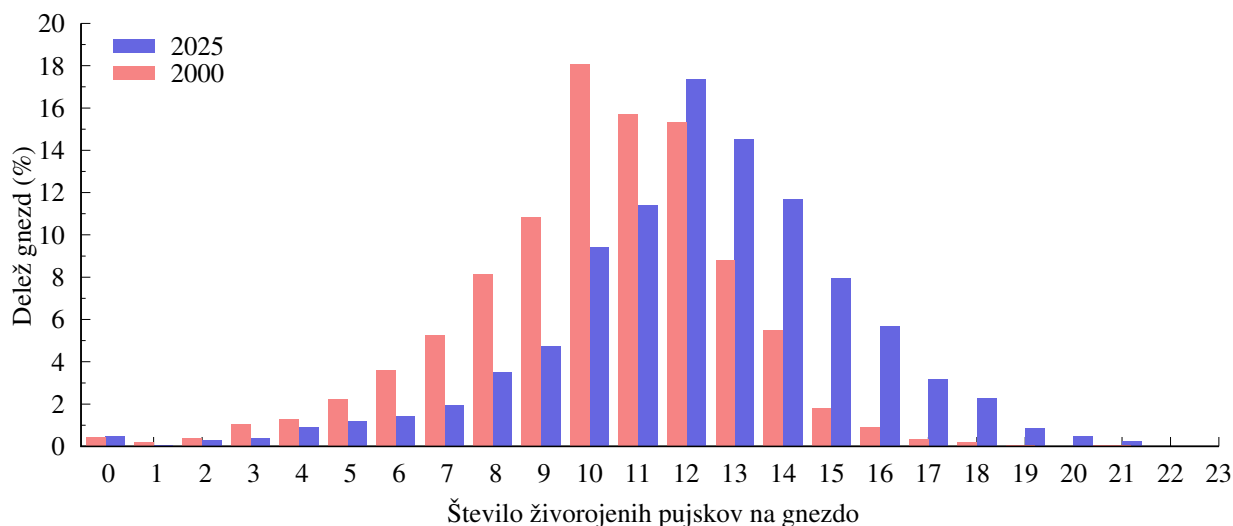
V posameznih rejah s kontrolo prireje se delež kumulativnih izgub do odstavitve povzpne zelo visoko, pri eni od rej celo do 35 % (slika 34). To pomeni, da so v reji odstavili le vsakega drugega rojenega pujska. V posamičnih rejah že več let zapored sporočajo zelo nizke izgube, npr. pod 5 %. Vse kontrolirane reje imajo

toliko svinj, da so tako majhne izgube sesnih pujskov na letnem nivoju kar neverjetne. Nizke deleže izgub pripisujemo predvsem pomanjkljivemu vodenju dokumentacije, po vsej verjetnosti zapišejo odstavljene pujske, števila živorojenih in mrtvorjenih pujskov pa se ne morejo spomniti. Vzroki so lahko različni, vsekakor pa je posredi tudi prepričanje, da si z izgubami ne moremo pomagati. Vsi rezultati o velikosti gnezda so tako nezanesljivi in pri izračunu plemenskih vrednosti vplivajo na manj zanesljive napovedi pri rejcu in vseh ostalih, ki imajo sorodne plemenske prašiče. Rejci na osnovi teh rezultatov ne morejo pričakovati izboljšav. Še tako “lepi” zapisani rezultati, ki niso odsev dosežene prireje, ne izboljšajo niti ekonomike reje.

Reje smo razvrstili po deležu kumulativnih izgub (slika 34). V prvih treh rejah je sumljivo malo izgub, tako lahko sklepamo, da niso zapisane. Potem sledijo reje do oznake 15. Pri teh rejah je delež kumulativnih izgub manjši od 20 %, kar je možno in sprejemljivo. Pri preostalih 30-ih rejcih pa je presežena kritična meja, zato bi že morali preveriti, kako je mogoče izgube zmanjšati. Kar šest rejcev do odstavitve izgubi že vsakega tretjega pujska. Pri teh rejcih pa bi morali v zelo kratkem času odpraviti težave v prasilišču.

Vplivi na izgube sesnih pujskov

Velikost gnezda na kmetijah se skozi leta povečuje (slika 33), v letu 2000 je bilo v gnezdu povprečno $10,36 \pm 2,58$ živorojenega pujska (slika 35). V lanskem letu pa smo zabeležili $12,22 \pm 3,13$ živorojenih pujskov na gnezdo. Torej se je gnezdo povečalo za 1,86 živorojenega pujska. Čeprav je bilo povprečno število funkcionalnih seskov (14,39) pri mladica ob koncu preizkusa v letu 2005 razmeroma veliko in se je v letu 2025 povečalo na 15,69, je seskov za vse pujske v gnezdu pogosto premalo. Doječo svinjo naj bi obremenili z 12 pujski oz. največ s toliko pujski, kot ima seskov. Enakomerna obremenitev svinje olajša oskrbo svinje in pujskov. Tudi s starostjo svinje se kakovost vimena slabša, lahko se poškoduje ali pa posamezni seski obolijo za mastitisom, kar zmanjša število funkcionalnih seskov. Tako svinje nimajo dovolj seskov za vse pujske in rejci potrebujejo nove strategije, kako poskrbeti za dodatne pujske v gnezduh (slika 35, rdeče ozadje) in jih vzrediti na učinkovit način s čim manj izgubami. Kot ugotavljajo Kobek-Kjeldager in sod. (2019), bodo rejci, katerih hiperproliferične svinje imajo velika gnezda, težko obdržali majhne izgube z obstoječo oskrbo in brez dodatne pomoči pujskom. S povečanjem preživetja pujskov lahko izkoristimo potencial reje, povečamo produktivnost oziroma zmanjšamo lastno ceno pujska.

Slika 35: Porazdelitev gnezd glede na število živorojenih pujskov na kmetijah v letih 2000 in 2025

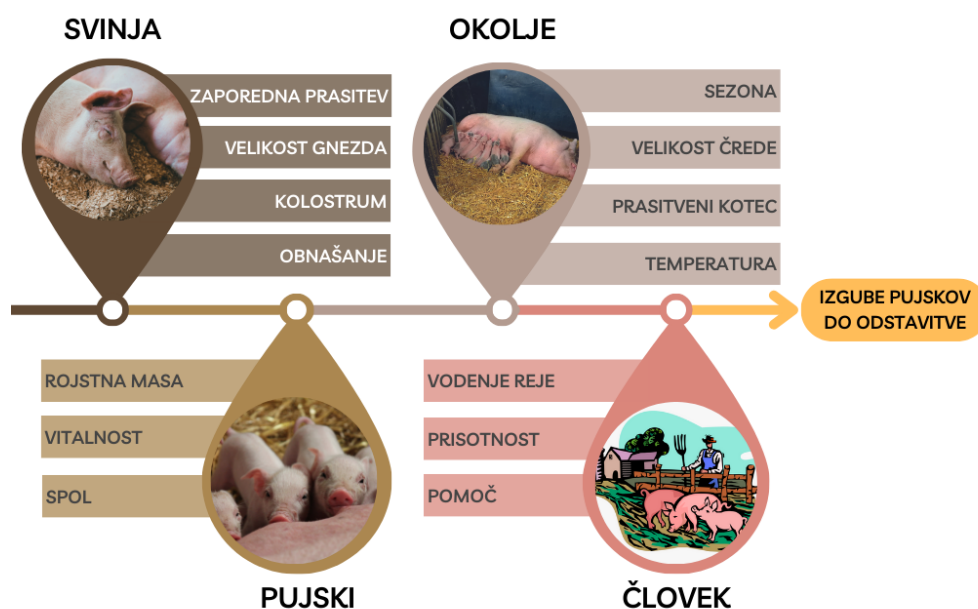
Na izgube pujskov vpliva več dejavnikov, ki jih v grobem lahko povežemo s pujski, svinjo, okoljem in rejcem (slika 36). Z večjim gnezdom se pojavijo tudi večje potrebe po hranilih, ki jih mora rejec zagotoviti svinji v laktaciji, hkrati pa ji mora nuditi tudi pogoje, da bo potrebne količine tudi zaužila. Pujski v številnejših gnezduh težje dobijo sesek in zadostne količine mlečnega, saj so viri omejeni.

Znak dobrega dela in uspešne reje niso samo veliko število rojenih pujskov v gnezdu, pomembno je, da jih tudi večina preživi. Da lahko ukrepamo in zmanjšamo izgube, moramo ugotoviti, zakaj so pujski poginili.

S pomočjo slike 37 si lahko pomagamo pri iskanju najpomembnejših vzrokov izgub, ki so naštetih v poljih z okvirji in uvedemo ukrepe, ki jih izberemo iz nabora predlogov v barvnih poljih.

Pujski

Pri pujskih je najpomembnejši dejavnik za preživetje rojstna masa pujska (slika 37). S selekcijo smo povečali velikost gnezda, a hkrati se je zmanjšala rojstna masa in povečala tudi neizenačenost pujskov zaradi zmanjšane količine hranil za posamezni plod. Tudi prehrana brijih svinj pomembno vpliva na razvoj zarodkov, na velikost gnezda, na rojstno maso in vitalnost pujskov. Preživetje pujskov z rojstno maso, večjo od 1,8 kg, je večje od 90 %, medtem ko imajo pujski, lažji od 700 g, le 33 % možnosti za preživetje (Feldpausch in sod., 2019). Manjši, lažji pujski imajo manj telesnih rezerv, niso uspešni pri vzpostavitvi sesnega reda, ker ne morajo tekmovali z večjimi sorojenci. Pujski, lažji od 1,1 kg, imajo skoraj šestkrat večjo verjetnost, da poginejo v sesni dobi, kot težji pujski (Feldpausch in sod., 2019). Lažji pujski dobijo slabše seske, kar ima za posledico slabšo odpornost, ker spijejo manjšo količino mleka in prav tako manjšo količino mleka v kasnejšem obdobju. Pri hiperproliferičnih svinjah pujski brez pomoči rejca celo ostanejo brez seska in mleka, zato poginejo.

Slika 36: Dejavniki tveganja, povezani z izgubami pujskov do odstavitve

Vitalnost pujskov ugodno vpliva tudi na sposobnost pujskov, da tekmujejo za seske s sorojenci in sesajo mleko in kasneje mleko. Vitalnost pujska je prav tako pozitivno povezana z rastjo pujska in preživetjem do odstavitve (Muns in sod. 2013). Pujski, ki so izpostavljeni hipoksiji (pomanjkanje preskrbe s kisikom v tkivih) zaradi dolgo trajajočega poroda, pretrganja popkovine ali težav z dihanjem, so manj vitalni. Hipoksija poškoduje centralni živčni sistem in zmanjša sposobnost pujskov za tekmovalno za seske, podaljša časovni interval med rojstvom in prvim sesanjem mleka, kar lahko vodi do hipotermije in stradanja. Zato je pomembno, da porod rejec skrbno spremlja in posreduje, v kolikor so intervali med rojstvi pujskov predolgi (nad 30 minut). Prav tako je pomembno, da nadzoruje prva sesanja (slika 37). Če je gnezdo večje, kot ima svinja funkcionalnih seskov, gnezdo razdelimo na skupine in pujskom dovolimo sesati izmenično. Šibkejšim pujskom tudi pomagamo, da pridejo do seska.

Svinja

Količina in kakovost mleka (slika 36) pomembno vplivata za preživetje pujskov. Tako je potrebno rejce spomniti, da je potrebno kot matere pujskom za pitanje uporabljati maternalne hibride, ki imajo večja gnezda, a tudi več mleka in imajo dobre maternalne lastnosti. Svinje mleko izločajo v prvih urah po praritvi, po prvem sesanju, pa se sestava hitro spreminja v mleko. Mleko je bogat vir prebavljivih hranil

in različnih bioaktivnih snovi, kot so imunoglobulini, encimi, rastni faktorji, hormoni ... Torej je ključen element pri vzpostavitvi imunosti, termoregulaciji in razvoju prebavil. Pujsek mora popiti približno 250 g mleziva za optimalno rast in zadostno pasivno imunost. Po pitju mleziva hitro pada tudi propustnost črevesne sluznice za imunoglobuline. Če pujski pozno pijejo mlezivo, so razmeroma dolgo izpostavljeni patogenim organizmom v okolju in nezaščiteni. Znano je, da imajo prvesnice najmanj mleziva (Muns in sod., 2016), medtem ko ga imajo svinje v 2. in 3. laktaciji največ. To velja tudi za mleko, katerega količina je znatno odvisna od prehranjenosti svinj v času brejosti, od kakovosti obroka v laktaciji, količine zaužite krme, števila obrokov, temperature v prasilišču in higijene v koritih. Doječe svinje krmimo večkrat na dan (vsaj 3-krat), saj mora zaužiti 2,5 kg krme za svoje vzdrževalne potrebe in 0,7 kg krme na vsakega pujska v gnezdu (Muns in sod., 2016). Če ima svinja samo 10 pujskov, mora po prvem tednu laktacije zaužiti 9,5 kg krme. Če rejec želi velika gnezda hiperproliferičnih svinj, mora tudi oskrbovati svinje bolj precizno. Nekaterih ukrepov za uspešno vzrejo velikih gnezd v manjših rejah, kamor sodijo vse naše družinske prašičerejske kmetije, praktično niti ni mogoče izvajati, zato je bolje, da imajo svinje zmerno velika in po masi izenačena gnezda, v katerih pujski odlično preživijo.

Slika 37: Prepoznamo vzroke izgub in uvedimo predlagane rešitve (po Brent, 2010)

Za svinje je pomembno, da v času priprave na prasitev in ob prasiatvi niso izpostavljene stresu (slika 37). Stres v tem času podaljšuje prasitev in zmanjša količino mleziva. Svinj v času brejosti ni dobro izpostavljati stresu npr. zaradi agresije, vročinskega šoka, hrupa, transporta. Svinja je manj pod stresom, če je pred prasiatvijo prosta in ima na razpolago material (slamo) za gradnjo gnezda. Poleg tega vznemirjene svinje pogosto vstajajo in legajo, kar poveča možnost, da svinja pujske poleži (slika 36). Povečano udobje (slika 37) ob prasiatvi lahko rejec nudi svinji na polnih tleh v kotcu.

Starejše svinje, po 6. zaporedni prasiatvi (slika 37), imajo večja in bolj neizenačena gnezda, več pujskov je lažjih. Prasitev praviloma traja dlje časa zaradi slabših popadkov, kar vodi do več mrtvorojenih pujskov in slabše vitalnosti živorojenih pujskov. Za pujske je pomembno, da prasitev poteka hitro, da pujski niso izpostavljeni hipoksiji zaradi prezgodnjega pretrganja popkovine. Prav tako je potrebno biti pozoren na število funkcionalnih seskov pri starih svinjah, ker se vime s starostjo slabša.

Okoljski dejavniki

V prasilišču je potrebno zagotoviti temperaturno ugodje dvema kategorijama prašičev, in sicer sesnim pujskom in svinjam. Njihove potrebe so diametralno različne. Pujski potrebujejo toplo (do 34 °C) in suho okolje ob rojstvu, medtem ko je za svinje najbolj ugodna temperatura med 18 °C in 20 °C. Da lahko dosežemo dve temperaturni območji, moramo pujskom zagotoviti dovolj veliko (pri večjih gnezdihs vsaj 0,95 m²), pokrito in zaprto gnezdo, ki bo dovolj ogreto, suho in brez prepiha. Z nižjo temperaturo v samem prasilišču pa bomo dosegli, da se bodo pujski po sesanju hitro vrnili v gnezdo. Tako zagotovimo, da je manj poležanih

in poškodovanih pujskov. V primeru, da ogrevamo celotno prasilišče, bodo svinje jedle manj zaradi vročinskega stresa, posledično bodo imele manj mleziwa ali mleka, kar se neposredno pozna na rasti in razvoju pujskov, pa seveda tudi na izgubah.

Delež izgub se razlikuje tudi med različnimi sistemi uhlevitve v prasitvenem kotcu. Način uhlevitve in razporeditev opreme v prasitvenem kotcu pomembno vpliva na dobro počutje živali, vzdrževanje higiene in s tem tudi na produktivnost. Trenutno se uporabljajo oz. se uvajajo pri adaptacijah hlevov nekoliko večji kotci (nad $6,5\text{ m}^2$), ki omogočajo razpiranje prasitvene košare in s tem prosto svinjo tudi v prasilišču. Svinja je tako ukleščena zgolj ob prasitvi in do 5 dni po prasitvi, ko so pujski najšibkejši in bolj izpostavljeni poškodbam ali poležanju. Kasneje se košaro razpre, svinja je prosta, kar ji omogoča več gibanja in boljše počutje. Obstajajo pa tudi sistemi, kjer je svinja ves čas prosta. V takšen kotec je potrebno umestiti opremo, ki varuje pujske pred poganjanjem ob straneh kotca in urediti gnezdo, do katerega svinja nima dostopa. Ob uvedbi novih tehnologij je potrebno pridobiti nove prakse in navade, s pravilnim ravnanjem pa so lahko dosežene tudi majhne izgube.

Človek

Rejec je odgovoren za izbor genotipa svinje, krmljenje in oskrbo svinje, higieno v prasitvenem kotcu, uravnavanje klime za zdravje črede itd. Težko bi našli vzrok za izgube, kjer v ozadju ni odločitve rejca. Tu pa bomo najprej izpostavili spremljanje poteka prasitve in pomoč rejca pri porodu ali oskrbi novorojenega pujska (slika 36), ko je to potrebno. Prisotnost rejca ob porodu veliko pripomore tako k manjšemu številu mrtvorojenih pujskov kot nižjim izgubam sesnih pujskov. Prasitev, ki jo lahko pričakujemo po 114 dnevih od uspešnega pripusta, razdelimo na tri faze: na fazo, ko se svinja pripravlja na porod, na prasitev in zadnjo fazo, ko svinja izloči posteljico. V prvi fazi se spremeni obnašanje svinje. Svinja je vedno bolj nemirna, poskuša graditi gnezdo, odzove se na masažo vimena. Vime postane toplo in mehko na dotik. Šest ur pred prasitvijo lahko iz sprednjih seskov že iztisnemo mleziwo. Proti koncu prve faze se začnejo mišične stene rodil in spodnjega dela trebuha ritmično krčiti. Krči se pojavljajo na 15 minut in trajajo od 5 do 10 sekund. Bolj ko se približuje prasitev, bolj pogosti so krči. V tem času vključimo grelne naprave v gnezdu: pujske naj pričaka ogreto gnezdo. Po eni do treh urah po začetku krčenja mišic se skoti prvi pujssek. Presledek med posameznimi pujski je v povprečju 15 minut. V primeru, da je presledek več kot 30 minut, je potrebno posredovati. V tej fazi so svinje še vedno nemirne. To predstavlja veliko tveganje za živorojene pujske, ki po rojstvu raziskujejo novo okolje. Pujski so takoj po rojstvu slabotni in se ne umikajo dovolj hitro, zato jih svinja zlahka poleže (slika 37). Normalna prasitev se konča v dveh urah in pol, pri mladnicah lahko traja tudi nekoliko dlje. Svinja se v tretji fazi umiri in iz rodil iztisne posteljico. Uleže se na bok, da so pujskom na voljo vsi seski za sesanje. V tej fazi je potrebno biti pozoren na šibkejšje pujske in jim pomagati, da pridejo do seska in se po končanem sesanju vrnejo v toplo gnezdo. Pri manjši količini popitega mleziwa pasivna zaščita ne zadošča do pričetka tvorbe lastnih protiteles, lahko pa pride tudi do podhladitve in stradanja, kar je za pujske lahko usodno.

Zaplete ob prasitvi lahko pričakujemo, ko prasitev poteka več kot 5 ur, če je med pujski več kot enourni interval, če mišične kontrakcije ne vodijo do iztisnjenja pujska ali posteljice ter če v gnezdu ob nadzoru ne moremo določiti, kateri pujssek se je skotil zadnji. Možni so različni zapleti: pujssek se zagozdi v porodnem kanalu, porodni kanal je preozek, pri starih svinjah so mišične kontrakcije na koncu prasitve prešibke, stena maternice je oslajbljena ali poškodovana ... V takšnih primerih svinja potrebuje pomoč rejca. Potrebno je dobro umiti roke in zunanji del genitalij svinje, si nadeti rokavice in uporabiti velike količine lubrikanta. Roko nežno vstavimo v porodni kanal in izvlečemo zagozdenega pujska. Pri tem postopku je velika možnost okužbe maternice, zato je priporočljivo svinje po postopku preventivno zdraviti z antibiotikom. Pri težjih zapletih ob prasitvi zaprosimo za pomoč veterinarja.

Pujskom ob rojstvu očistimo dihalne poti, jih obrišemo in prestavimo v ogreto gnezdo, da se čim hitreje posušijo in potem vsi hkrati sesajo mleziwo. Novorojeni pujski imajo slabo razvito termoregulacijo in se v nasprotnem primeru lahko podhladijo. Prvi dan enkrat ali dvakrat vse pujske položimo v gnezdo, da se ogrejejo. Tako jim onemogočimo dostop do svinje, ki v tem času napolni vime z mlekom. Ko pujske hkrati izpustimo iz gnezda, so ogreti in lačni, zato gredo takoj sesati in imajo enake možnosti za sesanje. V dveh do štirih dneh po rojstvu je pujske potrebno oskrbeti z železom, označiti (tetovirati) in kastrirati. Vsa ta dela predstavljajo stres za pujske, zato nikoli ne manipuliramo s pujski prvi dan po prasitvi, da pujski popijejo čim več mleziwa.

Raziskovalci poročajo, da v večjih rejah pravzaprav poročajo o manjših izgubah, kar bi lahko pripisali boljšemu vodenju reje. V večjih rejah imajo običajno na voljo več osebja, ki se tudi dodatno izobražuje. Prav tako je poskrbljeno za dodatno dežurstvo v prasiliščih. Torej je osebje ves čas prisotno ob prasitvah in tako lahko nudijo pomoč, v kolikor opazijo nenormalen potek poroda. Reje z uvedenim večtedenskim proizvodnim ritmom lahko več pozornosti namenijo opraviлом in so pri tem bolj uspešni. Tako je pri tritedenskem proizvodnem ritmu rejcu omogočen nadzor prasitev. Dežurstvo traja tri do pet dni zapored in potem šele po slabih treh tednih. Večja je možnost za prestavljanje pujskov oz. izenačevanje gnezd, kar pozitivno vpliva na preživetje pujskov. Poleg tega je v rejah z uvedenim ritmom zagotovljena večja higiena kotcev, saj se celotni oddelki izpraznijo, počistijo, osušijo in razkužijo. Ker so v oddelku vsi pujski enako stari, je enostavnejše uravnavanje klime, dokrmeljevanje, izvajanje cepljenja, oskrbe z železom, kastracije...

Zaključki

Izgube pujskov so rezultat niza zapletenih interakcij med svinjo, pujski, okoljem in rejcem. Za presojo velikosti so pomembni zbrani podatki, ki nam služijo za iskanje vzrokov in uvedbo ukrepov za zmanjšanje izgub.

- Število rojenih, živorojenih in odstavljenih pujskov se v kontroliranih rejah z leti povečuje, prav tako se povečuje tudi število mrtvorojenih pujskov in izgubljenih pujskov.
- V rejah s kontrolo prireje se delež izgubljenih pujskov v času laktacije povzpne tudi do 20 %. Cilj pri izgubah se nekoliko prilagaja velikosti gnezda, vendar pa naj bi bilo mrtvorojenih do 5 %, izgub pa okrog 8 %.
- Kritična meja za delež izgub sesnih pujskov je postavljena pri 15 % in je presežena pri skoraj tretjini rej v kontroli. Pri preseženi kritični meji se rejcem svetuje ukrepe za zmanjšanje izgub.